

Zdravko Gržičić

KVALITETA KUPALIŠNIH PROSTORA

UVOD

Osnovni razlog dolaska turista na našu obalu je primorska slika Crikvenice koja je slika destinacije «sunca i mora». Slika ljetnog odmora sastoji se isključivo od kupanja i sunčanja na plaži – kupalištu.

Nepobitna je, dakle, činjenica da je more, odnosno plaža, prvi i osnovni motiv dolaska turista na našu rivijeru i da će to ostati i u budućnosti, znači da nam kvaliteta turizma ovisi o kvaliteti prostora za kupanje – kvaliteti plaža. Ovo bi trebalo biti «sveto pismo» za sve one koji se bave turizmom, ali i za sve one koji upravljaju životom ovoga kraja.

Prostor, u koji spada i kupališni prostor, osnovni je alat turizma i to treba biti prihvaćeno u svim razgovorima i ozbiljnim odlukama o našoj budućnosti. Nakon ove konstatacije vraćam se na osnovnu temu ovoga članka, koja se odnosi na kvalitetu i stručnu valorizaciju kupališnih prostora.

VALORIZACIJA KUPALIŠNIH PROSTORA NAŠE OBALE

Još 1996. godine napisao sam članak u Primorskim novinama pod naslovom «Saturacija obale» u kojem sam objašnjavao problem i značaj saturacije – preopterećenja ili zasićenosti naših kupališnih prostora u odnosu na smještajne kapacitete, odnosno na broj kupaca.

Ovo je nastavak izlaganja neobično važne situacije na našoj obali, našem prostoru.

”Hrvatska još uvijek nije načinila vrednovanje mora kao javnog dobra kako bi se zaista moglo procijeniti koliko zemlja gubi ili dobiva razvojem pojedinih gospodarskih aktivnosti na Jadranu. Strateški je zaštita prostora uvijek zauzimala visoko prioritarno mjesto, ali realnost pokazuje nešto sasvim drugo. Pojava tzv. apartmanizacije i uopće betonizacije obale uzela je maha, a to dokazuje da prostorno planiranje kao takvo nije učinkovito. Upravo se zato mora posvetiti maksimalnu pozornost Uredbi o uređenju i zaštiti obalnog područja hrvatskog Jadrana koju je nedavno donio Savjet za prostorno uređenje države. Ona je za nas važna.” (Sandra Weber: CRD TURIZAM br. 12.-2004.)

Ovo je službeni stav turističke struke kojeg navodim zbog uske povezanosti s temom ovoga referata.

Stručna istraživanja potencijala naše obale počela su još prije 40 godina, ali se tome nije posvećivala pažnja, dapače bila su zanemarena i nepriznata.

To je rezultat niskoga obrazovanja naših voditelja (menadžera) turizma koji su postavljeni na odgovorne položaje prema političkim ocjenama, a bez neophodnog znanja o turizmu. Turizam je godinama (pa još i danas) tretiran kao dio ugostiteljstva i proizvodnje čim većeg broja kreveta.

Danas je kvaliteta kupališnog prostora u odnosu na broj korisnika vrlo loša i nepovoljna što osobito vrijedi za crikveničku obalu.

Postoji pravilo, vrlo čvrsto i jednostavno pravilo: kapacitet smještaja gostiju dimenzionira se na temelju kapaciteta prostora osnovnih turističkih privlačnosti, a to je more, odnosno kupanje u toplom, čistom moru i sunčanje uz more, a to kod nas nije učinjeno, niti shvaćeno.

Kod nas je stihijski došao turizam. Nikada turizam nije stručno planiran i to je velika greška i propust. Turizmom, organiziranjem i vođenjem turizma, bavili su se ljudi čiji misaoni domet nije shvatio bit i značaj turizma. Sva stručna ispitivanja turizma bila su nepoznata i neprihvaćena.

U razgovoru o kvaliteti kupališnih prostora ne možemo mimoći problematiku prostornog planiranja koja je neobično važna za turizam.

Davne 1964. godine izvršena je stručno izrađena valorizacija cijele istočne obale Jadrana koju je izradio Urbanistički institut SRH Zagreb. To je izrađeno na temelju Savjetovanja velikog broja predstavnika turističkih organizacija i organa republičke uprave i to upravo u Crikvenici 31.03.1964. godine.

Taj dokument izrađen je po Zavodu za ekonomiku turizma iz Zagreba i odnosi se na analizu očekivane turističke potražnje od strane domaćih i inozemnih turista.

U tome radu sudjelovalo je 14 ustanova raznih struka koji su izradili «Materijal za proračunavanje optimalnog broja posjetilaca kupališnog pojasa».

Rezultati primjene tog dokumenta trebaju se koristiti pri izradi prostornih planova i planova turističkog razvoja (Master planovi) i osobito kod analize

perspektivnog turističkog potencijala Jadrana te dugoročnim mogućnostima turističke izgradnje.

Obala našeg mora mora klasificirana je prema svome geomorfološkom profilu od pješčanih formacija obale do strmih, stjenovitih «klifova» i prema tome je određena gustoća korištenja po 1 kupaću. (Slika 1)

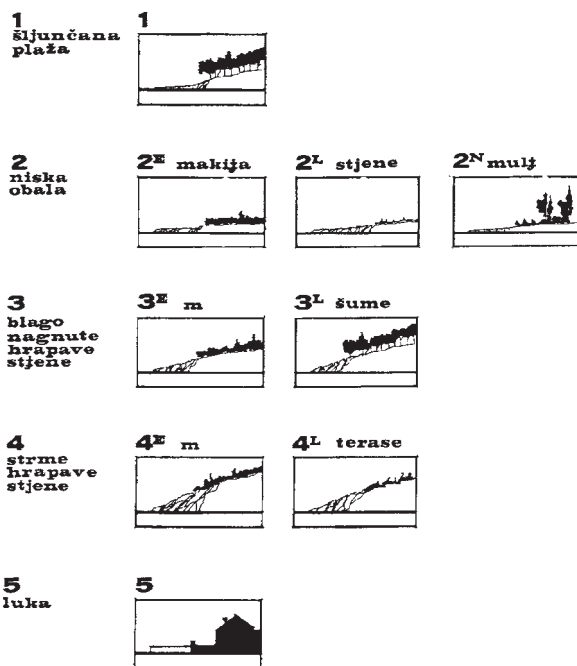
Dobiveni rezultati formirani su u računске i grafičke tabele koje su vrlo informativne i korisne za struku.

Mr.dipl.ing. Boris Osrečki izradio je 1992. svoj magistarski rad s postdiplomskog studija prirodnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu pod naslovom «Reljef crikveničko-novovinodolskog primorja i otoka Krka i njegov

utjecaj na turizam». Ovaj se rad odnosi upravo na saturaciju naše obale, odnosno korištenje prostora za kupanje i nastavak je prije opisanih radova iz 1964/65. godine. U njegovom radu (kojega je prikazao u Crikvenici 18. 06. 1993. godine) vrlo je detaljno opisana naša obala i mogućnosti korištenja.

Rezultat te studije je porazna ocjena kupališnih mogućnosti upravo ove naše obale, osobito crikveničke.

KLASIFIKACIJA OBALE

Slika 1.

REZULTATI KLASIFIKACIJE NAŠE OBALE

Prema podacima ispitivanja iz 1994. godine dostupnim istražiteljima smještajni kapacitet CVK iznosi:

crikveničko područje	42 991 potencijalni kupać
novljansko područje	12 689 potencijalni kupać.

Odnos fizičkog «carrying capacity» i turističkih kapaciteta daje koeficijente saturacije:

Crikvenica	4,13
Novi Vinodolski	2,72
Ukupno CVK	2,96

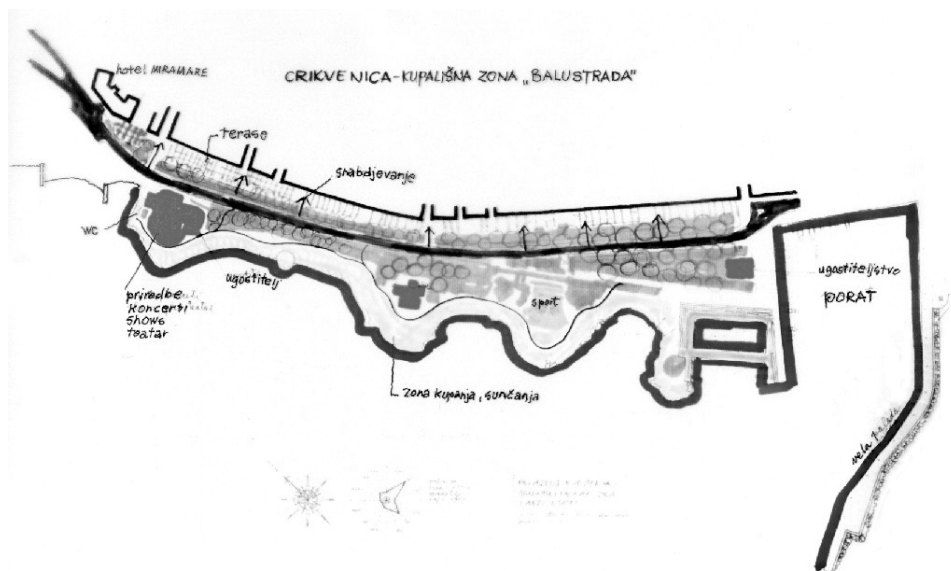
Napominjem i naglašavam ovo je situacija 1994. godine, no danas je ta situacija mnogo lošija zbog enormnog povećanja smještajnih kapaciteta.

Naša administracija i turistička struka ne raspolažu točnim brojem smještajnih kapaciteta zbog nekontrolirane euforične izgradnje tzv. «apartmana» i njima sličnih kreveta što je tragično za ovu «privrednu granu» koja se još uvijek službeno zove turizam.

Još je gora konstatacija da se stanje svakim danom pogoršava pa koeficijent saturacije stalno raste, a prostor obale za kupanje ostaje isti. Posljedice takve saturacije – preopterećenost prostora su očite i bez stručnih istraživanja, bez upotrebe struke, znanja i pameti.

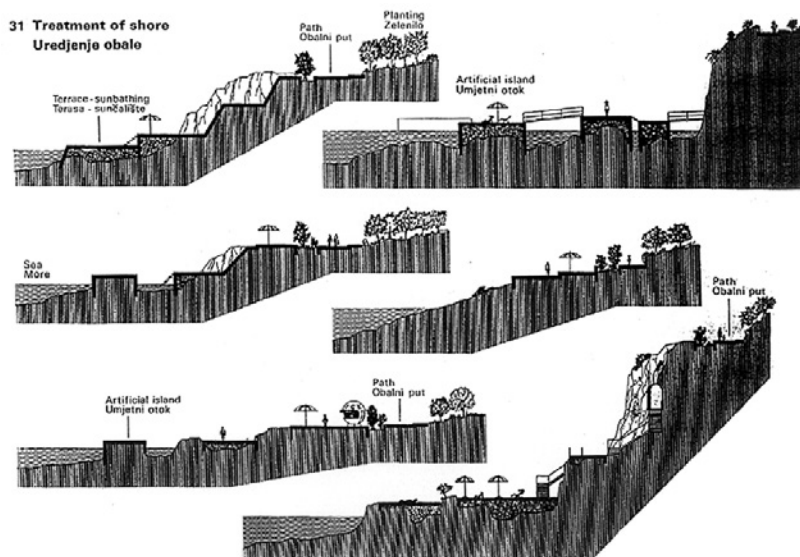
Postavlja se pitanje što učiniti da se ublaži ova prostorna nevolja, da se smanji ili barem ublaži nedostatak kupališnog prostora. Imamo više načina poboljšanja kapaciteta kupališnog prostora i smanjenja ili barem ublažavanja saturacije prostora.

1. nasipavanje pješčane obale – postojećih plaža što je već učinjeno na obali u Crikvenici (od plivališta do hotela "Miramare" i do "Črnog Mola" kao i ispred hotela "Omorika") (sl.2)

Slika 2.

2. Za strme, stjenovite obale tzv. "klifove" građevinskim zahvatima što predlaže projekt "Crikvenica – Slana – Jasenova – Zagori" iz 1971. godine (slika 3.)

Slika 3.

Takvo poboljšanje – **gradnja platoa** za kupaca treba izvesti vrlo pažljivo i stručno da se ne izobličiti pejzaž.

3. "Reciklaža prostora" - to je prenamjena prostora za što je nađen jedan pomalo grubi izraz. "Reciklažu" prostora nametnut će život, što sam doživio u drugim turističkim zemljama (Austrija, Cipar, Španjolska, Florida, Kalifornija).

Radi se o tome da se otkupi manje vrijedne, manje kvalitetne objekte na visokovrijednoj lokaciji i na njihovom mjestu sagradi profitabilni objekt, uklapanjem ili potpunim rušenjem nekvalitetnih sadržaja. Naravno, takvom operacijom "reciklaže" postiže se visoka cijena lokacije, kojom se mogu i moraju financirati investicije za npr. održavanje komunalnih instalacija.

Investitor nalazi računicu u atraktivnoj lokaciji i profitu na novom objektu. Općina propisuje investitoru uz uvjete izgradnje i uvjete "korištenja prostora". U tim uvjetima nalaze se elementi korištenja prirodnih resursa prostora: tla, zraka i mora koji nisu nepotrošivi i čije bi korištenje trebao pokriti tzv. ekološki porez. O ekološkom porezu dosta se govori i piše, ali se ne realizira, a upravo putem poreza možemo pokušati ispravljati i nadoknađivati nerazumno i pohlepno iskorištavanje prirode.

4. Ovaj zapravo imperativ za održavanje turizma je kontrola, kapacitiranje, planiranje izgradnje novih kreveta, uz podizanje kvalitete postojećih hotelskih i ostalih kapaciteta koji su danas na vrlo niskom nivou. Zaustaviti daljnje pogoršanje kvalitete kupališnih prostora vrlo je teško. Euforija bjesomučne izgradnje na obali uzela je velikoga maha. Još 1971. godine ova je činjenica i opasnost najavljena u članku «Raskomadana obala» (Novi list 18.01.1971.g.), na koji sam upozorio u svome članku u istom listu 08.06.2004. godine. No, svi oni koji odlučuju o našem prostoru oglušili su se na ta upozorenja i začepili uši vatom tobožnjih financijskih rezultata.

Valja voditi računa o činjenici da današnji čovjek iz urbane sredine teži da odmor provede u čistoj i natakutoj prirodi, a ne na antropogeno izmijenjenoj (betoniranoj) morskoj obali. Ako i dolazi do valorizacije prostora obala, te izgradnje turističkih objekata, najmanje što se može učiniti da se očuva osnovni prirodni oblik obale je da se objekti izgrađuju primjereno kapacitetu i vrijednosti obale.

Inauguriran je sustav poremećenih vrijednosti; kvaliteta je odbačena na račun kvantitete, a to se naročito očituje u prostoru koji je osnovni alat turizma.

NA KRAJU

Ovaj moj referat prilog je potrebi istraživanja, uočavanja i definiranja pojma i značaja turizma.

Uz ovu, nazvao bih to, brigu o kupališnom prostoru kao dijelu cjelokupnog prostora na kome «uzgajamo» turizam, treba dati i sve druge pojave i djelatnosti koje su važne za ostvarenje i očuvanje turizma. To su: kultura, baština, promet, ekologija, informacije i još mnogo drugih tvorevina ljudskog duha i ljudskih ruku.

Ovo napisano samo je dio naših nužnih nastojanja da učinimo život boljim i ljepšim.

Ta priča o turizmu samo je dio velike rasprave o osnovnom problemu ovoga kraja, a to je PROSTOR, trošenje, loše gospodarenje prostorom o kojemu ovisi naš život. U posljednje vrijeme probudila se i administracija, vlast koja je shvatila da bezočno, neplansko trošenje prostora isto tako bezočnom, neplanskom izgradnjom na našoj obali čini veliko zlo čovjeku.

To je nepobitna istina u čijem razotkrivanju sudjeluje ovaj naš zbornik. To je slabašan glas, ali je ipak glas u ovom svijetu koji zanemaruje pamet, znanje i struku, što ja ponavljam u svim svojim javnim nastupima.

Sažetak

Kvaliteta turizma ovisi o kvaliteti prostora za kupanje. Stručno istraživanje potencijala prostora dalo je vrlo loše ocjene našim plažama na području Crikvenice. Izrada karte kupališnog prostora za potrebe kupanja, štetni koeficijent preopterećenosti prostora treba smanjiti prema prijedlogu plana "Crikvenica – Slana – Jasenova – Zagori nasipavanjem obale, ali i podizanjem kvalitete postojećih smještajnih kapaciteta: hotela, apartmana itd. te obustaviti euforiju neplanske izgradnje smještajnih kapaciteta. Sve navedeno u članku ukazuje na loše gospodarenje prostorom, koji je osnovni alat turizma.

Ključne riječi

Preopterećenost kupališnog prostora, euforija neplanske izgradnje, apartmanizacija i betonizacija obale, klasifikacija obale, nasipavanje obale

Literatura

Z. Gržičić: Gospodarenje prostorom – Vinodolski zbornik br. 7., 1993.

Z. Gržičić: Čovjek i prostor – Vinodolski zbornik br. 9., 2004.

Urbanistički Institut SRH: Proračunavanje optimalnog broja posjetilaca kupališnog pojasa, 1964.

Boris Osrečki: Reljef Crikveničko-Novovinodolskog Primorja i otoka Krka, 1992.

Institut za ekonomiku turizma Zagreb: Marketing plan turizma Crikveničke rivijere, Zagreb, svibanj 1994.

A. Marinović Uzelac: Prostorno planiranje, Dom i Svijet, Zagreb, 2001.

Z. Gržičić: Od turizma do posteljarenja, Primorske novine br. 30., 2000.

Bilješka o autoru

Zdravko Gržičić, Crikvenica, dipl.ing.arh. u mirovini

